

Martin ŠPAČEK: Vysokoškoláci na jihoslovenské vesnici: reflexe, významy, kontexty. Praha: FHS UK 2015, 72 s. + přílohy.

Martin Špaček se ve své bakalářské práci věnuje kontextualizaci rozhodování o vysokoškolském vzdělání. Prostřednictvím analýzy řady polostrukturovaných i nestrukturovaných rozhovorů s aktéry, kteří pocházejí z téhož venkovského prostředí, sleduje, které všechny faktory – od vlivu rodiny a vrstevnické skupiny přes determinaci lokální až po globální trendy – se mohou podílet na rozhodnutí jedince absolvovat vysokou školu. Než bych rekapitulovala obsah textu, zaměřím se v posudku na několik aspektů, které pro posuzovanou práci považuji za charakteristické.

Předně se bakalářská práce Martina Špačka vyznačuje velkou pečlivostí, zaměřením na detail, schopností adekvátně pracovat s teoretickou literaturou i s vlastními daty. Relativně široké teoretické zázemí dokáže přesvědčivě zhustit do sice úsporného, ale naprosto funkčního teoretického zázemí, jež velmi vhodně rámuje celý výzkum. Tuto stručnost si autor může dovolit, pracuje totiž s teoriemi v průběhu celého textu, tzn. opravdu je používá pro interpretaci vlastních dat. Zároveň ovšem není otrokem těchto teorií – bez problémů formuluje vlastní kategorie (např. výchova „ponecháním“ x „angažovaná“ výchova, s. 27nn) a dokáže s nimi pracovat.

Stejně tak vlastní výzkum je založen smysluplně a je velmi přesvědčivě reflektován v metodologické části textu, jehož dynamická struktura je oceněnihodná. Snad bych jen uvítala důkladnější představení vzorku, a to jak další sociodemografické charakteristiky aktérů (další vzdělání, nejen aktuálně nejvyšší, zaměstnání atp.), tak ale i informace o jejich rodinách (staro/novousedlíci, vzdělání a zaměstnání rodičů a sourozenců atp.), jejichž prostřednictvím by aktéři mohli být zavtaženi do reálií vesnice.

Tím se ovšem dostávám k jádru svého posudku, přičemž nejde ani o výtku, jako spíš o podnět pro autorovu další práci. Martin Špaček práci situuje na pomezí mezi sociologií a antropologií. Sociologii bezpochyby nahrávají klíčové texty teoretického zázemí, antropologii zas metodologické zázemí v etnografickém výzkumu. Rozhodně nejsem příznivcem vytyčování nějakých ostrých hranic mezi obory, jen bych chtěla podotknout, že sociokulturně antropologická práce s těžištěm v současné etnografii by měla cílit na větší kontextualizaci ve vztahu k vesnici či společnosti (lokální i globální), měla by se zaměřovat více na kulturní determinace (samozřejmě vedle determinací sociálních, ale spíše na úkor sledování individuálních trajektorií jedince). K nějakým širším okolnostem rodinného zázemí aktérů se přitom autor dostane jen zřídka, nejvíce na s. 52 (a hned je to nesmírně zajímavé), pokud jde o vesnici, významněji se jí věnuje až na 63. Je fakt, že tento nárok jde nad rámec záměru projektu výzkumu (a také je fakt, že si autor tento deficit uvědomuje a argumentuje, že k takové tématizaci nemá dostatek dat). Ovšem v názvu práce širokou kontextualizaci slibuje.

Přes tento aspekt je ovšem třeba zopakovat, že bakalářská práce Martina Špačka nadmíru splňuje nároky kladené na kvalifikační práce na FHS UK, a to nejen obsahově, ale z formálního hlediska (příkladný poznámkový aparát, pěkný, byť občas trochu anachronický jazyk s minimem překlepů). Proto s radostí doporučuji bakalářskou práci Martina Špačka k obhajobě a doporučuji ji hodnotit jako výbornou.

Praha, 10. 9. 2015

Mgr. Hedvika Novotná